

การพัฒนากลยุทธ์การจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้ เพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน

DEVELOPMENT OF LEARNING ORGANIZATION MANAGEMENT STRATEGIES FOR BASIC EDUCATION INSTITUTION MANAGEMENT TOWARDS ASEAN COMMUNITY

กิตติศักดิ์ เฟื่องสกุล¹
Kitisak Phengsakul

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน 2) เพื่อพัฒนากลยุทธ์การจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน และ 3) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน มีระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ วิธีดำเนินการวิจัยมี 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 378 คน กำหนดกลยุทธ์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ได้กลยุทธ์ฉบับร่างที่ 1 ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์การจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน ด้วยการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน พิจารณาให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ได้กลยุทธ์ฉบับร่างที่ 2 และขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มนักบริหาร รวมจำนวน 34 คน ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ได้กลยุทธ์ฉบับร่างที่ 3 ผู้วิจัยพัฒนาเป็นกลยุทธ์การจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับปานกลาง ความต้องการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในระดับมาก
2. การพัฒนากลยุทธ์การจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน กลยุทธ์ที่ได้มี 5 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) พัฒนาระบบการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน 2) ปฏิรูประบบบริหารจัดการให้มีคุณภาพ 3) พัฒนาครูและผู้บริหาร

บริหารสถานศึกษาให้มีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้ 4) พัฒนาแผนจัดการความรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน และ 5) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิภาคในอาเซียน

3. การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมาก

คำสำคัญ : กลยุทธ์, การจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้, ประชาคมอาเซียน

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the conditions of learning organization management strategies to enhance basic education institution management towards ASEAN Community, 2) to develop the learning organization management strategies for basic education institution management towards ASEAN Community, and 3) to examine the appropriateness and possibility of the learning organization management strategies for basic education institution management towards ASEAN Community. The research methodology was a combination between the quantitative and qualitative approaches, which included 3 steps. Step 1 was to study the conditions of learning organization management strategies for basic education institution management towards ASEAN Community. In this step, the sample included 378 persons strategies were formulated using the SWOT analysis technique that brought about the first draft. Step 2 was to develop the learning organization management strategies for basic education institution management towards ASEAN Community using a focus group discussion with 9 experts; the result was the second

¹นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

draft. Step 3 was to examine the appropriateness and possibility of the learning organization management strategies for basic education institution management towards ASEAN Community.

The sample consisted of 34 educators and administrators, who examined the appropriateness and possibility of the third draft. After that, the researcher developed the learning organization management strategies for basic education institution management towards ASEAN Community.

The results of the study were as follows:

1. The study of the conditions of the learning organization management strategies for basic education institution management towards ASEAN Community revealed that the current conditions were at a medium level and the need assessment conditions were at a high level.

2. The study of the development of learning organization management strategies for basic education institution management towards ASEAN Community revealed that there were 5 strategies, namely 1) to develop a learning process to support student growth, 2) to reform the administration system of high quality, 3) to develop knowledge and learning management skills of teachers and administrators, 4) to develop a plan of knowledge management to drive students towards ASEAN Community, and 5) to develop the information system while applying local and regional wisdom.

3. The study of the appropriateness and possibility of the learning organization management strategies for basic education institution management towards ASEAN Community appeared at a high level.

Keywords: Strategies, Learning Organization, ASEAN Community.

บทนำ

ประเทศสมาชิกอาเซียนจะมีการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 เป็นการสร้างสังคมภูมิภาค ให้พลเมืองของประเทศสมาชิกอาเซียนอยู่ร่วมกันฉันญาติมิตรในครอบครัวเดียวกัน ประชาคมอาเซียนก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างประเทศในภูมิภาค อารังไว้ซึ่งสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงทางการเมือง สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคม และวัฒนธรรม การกินดีอยู่ดี

บนพื้นฐานของความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกันของประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไน เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา ซึ่งการศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างประชาคมอาเซียน โดยใช้การศึกษาเป็นกลไกในการปลูกฝังค่านิยม แนวความคิด ความเข้าใจกันระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน และเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจของอาเซียนและเศรษฐกิจโลก โดยในแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (Blueprint for ASEAN Socio-Cultural Community – ASCC Blueprint) ได้กำหนดให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นเป้าหมายสำคัญอันดับแรกในการเสริมสร้างวิถีชีวิตที่ดีของประชากรในภูมิภาค ด้วยการให้ความสำคัญกับการศึกษาและการสร้างโอกาสทางการศึกษา การลงทุนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการเรียนรู้ตลอดชีวิต การส่งเสริมการจ้างงานที่เหมาะสม การส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศ การอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเชิงประยุกต์ (ศศิธรา พิชัยชาญณรงค์, 2555)

ในด้านการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายด้านการศึกษาไว้ 5 นโยบาย คือ นโยบายที่ 1 การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และเจตคติที่ดีเกี่ยวกับอาเซียน เพื่อสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมของครู ศึกษานิเทศก์ บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา และประชาชน เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ภายในปี 2558 นโยบายที่ 2 การพัฒนาศักยภาพของนักเรียน นักศึกษา และประชาชนให้มีทักษะที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อม ในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน เช่น ความรู้ภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะและความชำนาญการที่สอดคล้องกับการปรับตัว และเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรมและการเพิ่มโอกาสในการหางานทำของประชาชน รวมทั้งการพิจารณาแผนผลิตกำลังคน นโยบายที่ 3 การพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษา และครูอาจารย์ในอาเซียน รวมทั้งเพื่อให้มีการยอมรับในคุณสมบัติทางวิชาการร่วมกันในอาเซียน การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และการแลกเปลี่ยนเยาวชน การพัฒนาระบบการศึกษาทางไกล ซึ่งช่วยสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต การส่งเสริมและปรับปรุงการศึกษาด้านอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมทางอาชีพทั้งในขั้นต้นและขั้นต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมและเพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาของประเทศสมาชิกของอาเซียน นโยบายที่ 4 การเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีการศึกษาในอาเซียนเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วยการจัดทำความตกลงยอมรับร่วมด้านการศึกษา การพัฒนา ความสามารถ ประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพสำคัญต่าง ๆ เพื่อรองรับการเปิดเสรีการศึกษา ควบคู่กับการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน และนโยบายที่ 5 การพัฒนาเยาวชนเพื่อเป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน และกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการปีพ.ศ. 2555-2558 ไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การปรับตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน/ประชาคมโลก 1) ส่งเสริมการ

พัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาการวิจัยและพัฒนา และการฝึกอบรมนานาชาติในภูมิภาค 2) ส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษากับประเทศต่าง ๆ และองค์กรระหว่างประเทศ 3) แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างผู้เรียน ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา 4) กำหนดมาตรการเชิงรับและรุกเพื่อรองรับการเปิดเสรีทางการค้าและบริการด้านการศึกษา และ 5) ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาสากลเป็นภาษาที่สองตั้งแต่ระดับขั้นพื้นฐาน และการเรียนรู้ภาษาที่สาม (ไพศาล วิศาลาภรณ์, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในการนำรูปแบบการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน ไปใช้ในสถานศึกษาที่กำหนดไว้ 5 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาสมรรถภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุทธศาสตร์ที่ 3 ความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารและการเรียนการสอน (ธีระ รุญเจริญ, 2550) นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียน 4 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสู่ความเป็นอาเซียน ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถทางด้านภาษา และเจตคติ ในการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนแก่ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 3 บริหารจัดการโดยใช้เครือข่าย และยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมและพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี เพื่อให้เยาวชนไทยมีความพร้อมในการเป็นสมาชิกที่ดีของประชาคมอาเซียน ที่เน้นการจัดการเรียนรู้ให้เด็กไทยมีคุณลักษณะ 3 ประการ คือ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะ/กระบวนการ 3) ด้านเจตคติ กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจนทั้งคุณภาพเด็ก คุณภาพครู และคุณภาพผู้บริหาร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554)

โรงเรียนที่กำลังเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงต้องทบทวนภารกิจปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) ซึ่งระบบการบริหารและการสนับสนุนการศึกษาในปัจจุบันนั้น ได้เกิดกระแสแนวคิดเกี่ยวกับ “องค์กรแห่งการเรียนรู้” ว่าเป็นการบริหารรูปแบบหนึ่งที่ใช้เป็นพื้นฐานในการก้าวไปสู่ความสำเร็จขององค์กรได้ทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาคราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือธุรกิจเอกชน ต่างสามารถจะประยุกต์ใช้ร่วมกันกับระบบการบริหารรูปแบบอื่น ๆ ที่มีลักษณะเป็นการพัฒนาองค์กรให้เพียงพร้อมไปด้วยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และให้บรรลุผลสำเร็จในระบบการบริหารเชิงคุณภาพตลอดทั่วทั้งองค์กร (วีรวิธ มาชะศิริานนท์, 2550) ระบบราชการที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มีใช้เป็นเพียงกลไกที่รับฟังคำสั่ง หรือยึดติดกับรูปแบบของกฎระเบียบเก่า ๆ โดยขาดดุลยภาพ แต่ต้องเป็นองค์กรที่รับทราบข้อมูลสถานการณ์ และสภาพปัญหาอย่างต่อเนื่อง สามารถนำข้อมูลใหม่มาวิเคราะห์เพื่อประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานของตนได้ ต้องเป็นองค์กรที่เป็นพลวัต ทันสมัย และมีความพร้อมในการแก้ปัญหาลักษณะใหม่ ๆ อยู่เสมอ องค์กรที่จะมีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้นั้น จะต้องเข้าใจถึงสภาพปัญหาอย่างแท้จริงอยู่ตลอดเวลา สามารถรวบรวม

วิเคราะห์ กลั่นกรอง และมีความสามารถในการตัดสินใจสูง (ปรัชญา เวสารัชช์, 2539) โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนควรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มากกว่าองค์กรประเภทใด ๆ ขณะที่โรงเรียนได้ก้าวเข้าไปสู่ศตวรรษใหม่นั้น โรงเรียนจะต้องพิจารณาปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (paradigm) เพื่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ซึ่งเป็นกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงและปรับเปลี่ยนโรงเรียนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Hoy and Miskel, 2001)

การวัดความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สำหรับการวิจัย เรื่องการพัฒนากลยุทธ์การจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียนในครั้งนี้ ผู้วิจัยให้ความสนใจลักษณะขององค์กรแห่งการเรียนรู้ เชิงระบบ (Systems Learning organization) จะมีพลาภาพทำให้เกิดความสำเร็จในการจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียนได้ เนื่องจากการเรียนรู้จะบรรลุผลสำเร็จด้วยระบบขององค์กรโดยรวม สมาชิกขององค์กรทุกคนเห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้อย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างต่อเนื่องทั้งองค์กร อันจะส่งผลต่อความสำเร็จในปัจจุบันและอนาคต การเรียนรู้เป็นกระบวนการเชิงกลยุทธ์ที่ถูกประสานและดำเนินควบคู่ไปกับการทำงาน คนในองค์กรจะมุ่งความสนใจไปที่การคิดสร้างสรรค์และการเรียนรู้แบบสร้างเสริม สมรรถนะหลักที่ได้รับการพัฒนามาเป็นอย่างดี จะทำหน้าที่เป็นต้นกำเนิดของผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ โดยมีการคิดเชิงระบบ (system thinking) เป็นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด องค์กรแห่งการเรียนรู้ประกอบด้วยระบบย่อย 5 ระบบ คือ 1) ระบบย่อยด้านการเรียนรู้ (Learning subsystem) 2) ระบบย่อยด้านองค์กร (Organization subsystem) 3) ระบบย่อยด้านคน (People subsystem) 4) ระบบย่อยด้านความรู้ (Knowledge subsystem) 5) ระบบย่อยด้านเทคโนโลยี (Technology subsystem) (Marquardt, 1996) ที่ต้องอาศัยความเข้าใจและความมุ่งมั่นในการทำงานให้ระบบย่อยทั้ง 5 ระบบ ชับเคลื่อนตลอดเวลาไม่ใช่สถานะที่หยุดนิ่ง ต้องอาศัยความร่วมมือซึ่งสอดคล้องกับการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานที่เน้นการกระจายอำนาจ มีการบริหารงานในรูปคณะกรรมการ และให้สถานศึกษามีอิสระในการตัดสินใจ ซึ่งรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เน้นสถานศึกษาเป็นฐานที่เหมาะสมมากที่สุดคือ รูปแบบสามประสานผู้นำ (The Tri archaic heading Model) ที่มีผู้บริหาร ครู และชุมชน มีความพร้อมและตั้งใจพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และการปฏิรูปการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายและสติปัญญา ความรู้และคุณธรรม ซึ่งเรียกว่าความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษานั้นเอง ซึ่งการประยุกต์ใช้ของระบบย่อยทั้ง 5 นี้ จะทำให้เกิดตัวแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เป็นระบบและใช้เป็นกรอบแนวคิดที่สำคัญในการสร้างเครื่องมือการวิจัยเรื่องการพัฒนากลยุทธ์การจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน ในครั้งนี้ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับการจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้และการบริหารสถานศึกษาขั้น

พื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียนเฉพาะเสาหลัก (Pillars) ประชาคมสังคม และวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC) ที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสร้างให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มีเป้าหมายชัดเจนกำหนดไว้ในแผนงานความร่วมมือข้อที่ 1 การพัฒนามนุษย์ (Human Development) โดยเน้นเกี่ยวกับการบูรณาการด้านการศึกษา การสร้างสังคมความรู้ การสร้างความตระหนักรู้ และการสร้างอัตลักษณ์อาเซียน

จากที่กล่าวมาข้างต้นเห็นได้ว่าสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสถาบันหลักเบื้องต้นในการให้การศึกษา และมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนากลยุทธ์การจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน ในการใช้เป็นเครื่องมือปรับแผนกลยุทธ์ให้ทันต่อสถานการณ์ แนวคิดขององค์การแห่งการเรียนรู้เป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาใช้พัฒนาการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างเหมาะสม ยิ่งในสถานะที่มีการเปลี่ยนแปลงสูงในขณะที่มีการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างจำกัด อีกทั้งยังคงต้องรักษาคุณภาพการศึกษาตามภารกิจหลักของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนโดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการพัฒนาความรู้ และเสริมสร้างความเป็นพลเมืองอาเซียนได้ ดังนั้น เพื่อเพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนอย่างสูงสุด อันจะเป็นพลังการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียนในทุกพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพควรสร้างศักยภาพให้แก่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนเป็นเรื่องสำคัญที่มีผลต่อการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนเพื่อการอยู่ร่วมกับประชาชนของประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียนในปี 2558 ซึ่งแนวคิดขององค์การแห่งการเรียนรู้จะให้ความสำคัญกับบุคลากรเป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และเป็นการเรียนรู้ที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์การทำงานจริงมากที่สุด องค์การมีบทบาทเป็นผู้สร้างระบบสนับสนุนการเรียนรู้ และทำให้การเรียนรู้กลายเป็นวัฒนธรรมองค์การ เมื่อบุคลากรพร้อมที่จะเรียนรู้และปรับตัวภายใต้ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จะสนับสนุนให้องค์การสามารถปฏิรูปตนเองให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ ได้ หากองค์การเปิดโอกาสและสนับสนุนบุคลากรให้ได้ใช้ความสามารถ และพัฒนาศักยภาพสูงสุดของตนเองในขณะที่ปฏิบัติงาน ก็จะเป็นการสร้าง ความพึงพอใจในงาน ความจงรักภักดีของบุคลากรในองค์การ ที่นอกเหนือจากการมีส่วนร่วมในรูปของผลิตภาพ (Productivity) ต่างนับว่าเป็นการส่งเสริมและสร้างประโยชน์ให้ทั้งบุคลากรและองค์การร่วมกันทั้งสองฝ่าย (วีระวัฒน์ ปันนิตามย์, 2544)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน
3. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน

วิธีดำเนินการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเพื่อกำหนดกรอบแนวคิด ดังนี้

1. แนวคิดด้านการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ตามแนวคิดของ มาควาด (Marquardt, 1996) องค์การแห่งการเรียนรู้ประกอบด้วยระบบย่อย 5 ระบบ ดังนี้

- 1.1 ระบบย่อยด้านการเรียนรู้ (Learning Subsystem)
- 1.2 ระบบย่อยด้านองค์กร (Organization Subsystem)
- 1.3 ระบบย่อยด้านคน (People Subsystem)
- 1.4 ระบบย่อยด้านความรู้ (Knowledge Subsystem)
- 1.5 ระบบย่อยด้านเทคโนโลยี (Technology Subsystem)

2. แนวคิดด้านประชาคมอาเซียน เสาหลัก (pillars) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC) ด้านการพัฒนามนุษย์ (Human Development) ประกอบด้วย 4 คุณลักษณะ ดังต่อไปนี้

- 2.1 การบูรณาการด้านการศึกษา
- 2.2 การสร้างสังคมความรู้
- 2.3 การสร้างความตระหนักรู้
- 2.4 การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2555)

3. แนวคิดด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์

- 3.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis)
- 3.2 การกำหนดกลยุทธ์ โดยใช้ TOWS Matrix

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน

การศึกษาหาข้อมูลโดยการทำวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ดำเนินการด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากกรณีศึกษาโรงเรียนในโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน : Spirit of ASEAN จำนวน 3 โรงเรียน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ให้ได้ตัวแทนของสถานศึกษา 3 โรงเรียน ซึ่งเป็นกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสาคร นนทบุรี และปทุมธานี เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ได้แก่ การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Formal Interview) การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) การสนทนากลุ่ม

(Focus Group) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้ พิจารณาถึงความถูกต้อง ความเพียงพอ และความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้ โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) คือ การศึกษาข้อมูลในเรื่องเดียวกันจากหลายแหล่งหรือหลายวิธีการ ผู้วิจัยใช้การสอบถามจากผู้ให้ข้อมูลหลายฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน นอกจากนี้ยังใช้การถามซ้ำเพื่อเป็นการยืนยันความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลร่วมกับ ผู้วิจัย ได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากหลายแหล่งและได้มาจากกระบวนการที่ต่อเนื่องกันระหว่างเก็บรวบรวมข้อมูลควบคู่กันไปกับการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันที่ได้มาประกอบแนวคิดในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในขั้นตอนต่อไป

การศึกษาหาข้อมูลโดยการทำวิจัยเชิงปริมาณ (Descriptive Research)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม ซึ่งได้แนวความคิดของ Marquardt (1996) มาปรับประยุกต์ใช้ในการสร้างเป็น เครื่องมือการวิจัยนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อการจัดการองค์การแห่งการ เรียนรู้ที่เอื้อต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน

ตัวแปรที่ศึกษา คือ ตัวแปรที่เกี่ยวกับองค์การแห่งการ เรียนรู้ตามแนวคิดของมาร์ควอด (Marquardt) หมายถึง องค์การ ที่มีความสามารถบริหารจัดการด้วย 5 ระบบย่อย ดังนี้ 1) ระบบย่อยด้านการเรียนรู้ (Learning Subsystem) 2) ระบบย่อยด้านองค์กร (Organization Subsystem) 3) ระบบย่อยด้านคน (People Subsystem) 4) ระบบย่อยด้านความรู้ (Knowledge Subsystem) 5) ระบบย่อยด้านเทคโนโลยี (Technology Subsystem) และแนวคิดด้านประชาคมอาเซียน เสาหลักประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC) ด้านการพัฒนามนุษย์ (Human Development) ประกอบด้วย 4 คุณลักษณะ ดังต่อไปนี้ 1) การบูรณาการด้านการศึกษา 2) การสร้างสังคมความรู้ 3) การสร้างความตระหนักรู้ 4) การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับ ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา จำนวน 31,116 โรงเรียน (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555) ทั้งนี้ไม่รวมโรงเรียน ในโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน : Spirit of ASEAN เหตุ ที่เลือกศึกษาเฉพาะสถานศึกษาขั้นพื้นฐานปีการศึกษา 2555 เนื่องจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มดังกล่าวมีทั่วประเทศและเป็นกลุ่มสำคัญในการจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อการบริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียนของประเทศ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการ โรงเรียน หรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 378 คน

ซึ่งได้มาจากวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและระดับการ จัดการองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ ประชาคมอาเซียน โดยนำผลการศึกษาที่ได้จากการทำวิจัยเชิง คุณภาพ (qualitative research) และการทำวิจัยเชิงปริมาณ (Descriptive Research) มาเปรียบเทียบ และใช้เทคนิคการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อม (SWOT) และสร้างกลยุทธ์ด้วยเทคนิค TOWS Matrix ได้กลยุทธ์ฉบับที่ผู้วิจัยร่างขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์การจัดการองค์การแห่งการ เรียนรู้เพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน

ผู้วิจัยดำเนินการจัดประชุมกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิกระบวนการ สนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้ทรง คุณวุฒิต่อร่างกลยุทธ์ที่ได้พัฒนาขึ้น ด้วยการนำร่างกลยุทธ์ที่ผ่านการ ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้จากอาจารย์ที่ ปรึกษาไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ กลยุทธ์การจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อการบริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน ผู้วิจัยวิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุป ได้กลยุทธ์ฉบับปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็น ไปได้ของกลยุทธ์การจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อการบริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน

ผู้วิจัยดำเนินการโดยให้ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา กลยุทธ์การจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อการบริหารสถาน ศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน ใน 2 ด้าน คือ ผู้เชี่ยวชาญ ที่เป็นนักวิชาการที่เกี่ยวข้องด้านการบริหารการศึกษาและมีความรู้ ด้านกลยุทธ์ และผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักบริหารการศึกษาและ นักบริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องด้านการบริหารสถานศึกษาและ การบริหารการศึกษา รวมจำนวน 34 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไป ได้ของกลยุทธ์การจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อการบริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน ได้เป็นกลยุทธ์ฉบับ ปรับปรุง นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา พิจารณาให้ความคิดเห็นแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ ที่ปรึกษา สรุปเป็นกลยุทธ์การจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อ การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียนฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

เมื่อผู้วิจัยดำเนินการวิจัยทั้ง 3 ขั้นตอนเสร็จสิ้น ได้กลยุทธ์การ จัดการองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ ประชาคมอาเซียน ดังต่อไปนี้

วิสัยทัศน์

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีการจัดการระบบการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ผู้เรียนมีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

พันธกิจ

1. บริหารจัดการสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
2. ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ครูมีสมรรถนะสู่มาตรฐานสากล
4. จัดทำแผนการจัดการความรู้สู่ประชาคมอาเซียน
5. จัดทำระบบฐานความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิภาคในอาเซียน

เป้าประสงค์

1. มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนสู่ประชาคมอาเซียน
2. มีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพสู่ประชาคมอาเซียน
3. ครูมีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน
4. นักเรียนมีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน
5. มีระบบข้อมูลสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิภาคในอาเซียน

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน

มาตรการที่ 1.1 ส่งเสริมครูและผู้บริหารจัดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองตามยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่อาเซียนให้ชัดเจน

มาตรการที่ 1.2 จัดทำหลักสูตรการเรียนรู้อาเซียนที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

มาตรการที่ 1.3 พัฒนาการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องด้วยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายอย่างเสมอภาค

มาตรการที่ 1.4 จัดทำแผนพัฒนาการเรียนรู้อาเซียนระดับบุคคลระดับทีมและองค์กร

กลยุทธ์ที่ 2 ปฏิรูประบบบริหารจัดการให้มีคุณภาพ

มาตรการที่ 2.1 จัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพบรรลุเป้าหมายตามตัวชี้วัดสู่ประชาคมอาเซียน

มาตรการที่ 2.2 พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาด้วยการสร้างขวัญกำลังใจให้บุคลากรและทีมงานที่สามารถจัดการเรียนรู้อาเซียนเห็นผลเชิงประจักษ์

มาตรการที่ 2.3 จัดองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนให้สอดคล้องกับความต้องการขององค์กร

มาตรการที่ 2.4 พัฒนาการทำงานเป็นทีมเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ ไม่ยึดติดระบบราชการ

กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาครูมีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้

มาตรการที่ 3.1 ให้ครูมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับ

การเรียนรู้และปฏิบัติงานสู่ประชาคมอาเซียนด้วยทางเลือกที่หลากหลาย

มาตรการที่ 3.2 เปิดโอกาสให้ครู-นักเรียนต่างประเทศมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนในชุมชนและสมาคมวิชาชีพ

มาตรการที่ 3.3 ให้อำนาจการตัดสินใจแก่บุคลากรในการจัดการเรียนรู้และปฏิบัติงานสู่อาเซียนด้านภาษาอังกฤษ ความรู้ ทักษะ การปฏิบัติงานให้พร้อมแข่งขัน

มาตรการที่ 3.4 พัฒนาอัตลักษณ์ของบุคลากร และชุมชนให้เด่นชัดทั้งด้านภาษา ศิลปวัฒนธรรม

กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาแผนการจัดการความรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

มาตรการที่ 4.1 จัดระบบข้อมูลสารสนเทศประชาคมอาเซียนให้พร้อมขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน

มาตรการที่ 4.2 นโยบายสู่การปฏิบัติเน้นการฝึกทักษะการคิดสร้างสรรค์ การสร้างนวัตกรรม และทดลองสู่ประชาคมอาเซียน

มาตรการที่ 4.3 จัดให้มีการแสวงหาและจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับแผนการจัดการความรู้ที่ปฏิบัติแล้วประสบความสำเร็จสู่ประชาคมอาเซียนให้เป็นระบบเพียงพอพร้อมใช้

มาตรการที่ 4.4 พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ให้มีความสามารถปรับตัวให้ทันสภาวะการเปลี่ยนแปลง

กลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิภาคในอาเซียน

มาตรการที่ 5.1 พัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนให้มีความสอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลง

มาตรการที่ 5.2 พัฒนาคอมพิวเตอร์พกพาให้เป็นเครือข่ายสามารถใช้ในกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม

มาตรการที่ 5.3 นำโปรแกรมการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิภาคในอาเซียนเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหวอย่างทั่วถึง

มาตรการที่ 5.4 พัฒนาระบบเครือข่ายสารสนเทศระหว่างสถานศึกษา

สรุปและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามภูมิภาค จำนวน 21 จังหวัด 378 โรงเรียน เป็นผู้บริหาร 342 คน คิดเป็นร้อยละ 90.48 จำนวน ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากที่สุด จำนวน 276 คน คิดเป็นร้อยละ 80.70 มีอายุ 51 ปีขึ้นไป มากที่สุด จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 32.46 ตำแหน่งผู้อำนวยการมากที่สุด จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 52.05 วุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโท มากที่สุด จำนวน 311 คน คิดเป็นร้อยละ 90.94 ผู้มีประสบการณ์การในตำแหน่ง 12 ปีขึ้นไป มากที่สุด จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 33.92

1.2 สภาพปัจจุบันการจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน โดยสรุปพบว่า ผลรวมองค์ประกอบของสภาพปัจจุบันการจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียนอันดับ 1 คือ ระบบย่อยด้านองค์กร (Organization Subsystem) โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (มีค่าเฉลี่ย 3.44 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.91) อันดับ 2 คือ ระบบย่อยด้านความรู้ (Knowledge Subsystem) โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (มีค่าเฉลี่ย 3.31 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.96) และอันดับสุดท้าย คือ ระบบย่อยด้านเทคโนโลยี (Technology Subsystem) โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (มีค่าเฉลี่ย 3.06 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.18)

1.3 ความต้องการจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน โดยสรุปพบว่า ผลรวมองค์ประกอบของความต้องการจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียนอันดับ 1 คือ ระบบย่อยด้านเทคโนโลยี (Technology Subsystem) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ย 4.11 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.80) อันดับ 2 คือ ระบบย่อยด้านคน (People Subsystem) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ย 4.08 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.80) และอันดับสุดท้าย คือ ระบบย่อยด้านการเรียนรู้ (Learning Subsystem) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ย 3.88 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.18)

เมื่อเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและความต้องการจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน พบว่าแนวโน้มของสภาพปัจจุบันของการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการของการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก หากจำแนกรายด้านพบว่าสภาพปัจจุบันการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้มากที่สุดคือ ด้านองค์กร (3.44) อันดับ 2 คือ ด้านความรู้ (3.31) อันดับ 3 คือ ด้านการเรียนรู้ (3.30) อันดับ 4 คือ ด้านคน (3.22) และอันดับสุดท้าย คือ ด้านเทคโนโลยี (3.06) ส่วนความต้องการของการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีมากที่สุด (4.11) อันดับ 2 คือ ด้านคน (4.08) อันดับ 3 คือ ด้านความรู้ (4.07) อันดับ 4 คือ ด้านองค์กร (3.22) และอันดับสุดท้ายคือ ด้านการเรียนรู้ (3.88)

1.4 ข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative research) จากกรณีศึกษาโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียนด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนา และการศึกษาเอกสาร ทั้ง 3 โรงเรียน มีสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน สถานที่ตั้งของโรงเรียนมีทั้งอยู่ในเขตชุมชนเมือง ชุมชนกึ่งเมือง และชนบท สภาพแวดล้อมที่เหมือนกัน คือ มีการจัดโครงสร้างการบริหารที่เป็นระบบ มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของครูไว้อย่างชัดเจน ผู้บริหารให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับงานอย่างเต็มที่ ครูมีส่วนร่วมในการรับรู้งบประมาณ

ของโรงเรียน ผู้บริหารกำหนดเกณฑ์ การประเมินผลงานชัดเจน ครูทุกคนรับรู้และนำผลการประเมินไปใช้ในการพิจารณาผลตอบแทนการทำงาน ผู้บริหารพัฒนาความรู้ความสามารถของครูอย่างเต็มที่ ให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์ผลงานแก่เพื่อนครูและเน้นผลจากการนำไปใช้จริง ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนกรณีตัวอย่างทั้ง 3 โรงเรียน มีกลยุทธ์ที่เหมือนกัน ได้แก่ 1) กลยุทธ์พัฒนากระบวนการในการจัดการเรียนรู้ 2) กลยุทธ์พัฒนาการบริหารจัดการ 3) กลยุทธ์พัฒนาครูและบุคลากร 4) กลยุทธ์พัฒนาการจัดการความรู้ และ 5) กลยุทธ์พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบสภาพปัจจุบันและระดับความต้องการในการพัฒนาระบบย่อยของการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหากต้องการพัฒนาการจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน ควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาระบบย่อยดังนี้

2.1 การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อสนับสนุนการจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน เทคโนโลยีที่สนับสนุนการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ มีระบบย่อยด้านเทคโนโลยีประกอบด้วยเครือข่ายทางเทคโนโลยีแบบประสมประสาน และเครื่องมือทางด้านข่าวสารที่จะทำให้คนสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและการเรียนรู้กันได้ (วีรวิฑูร ฆาฆะศิริพันธ์, 2550) สอดคล้องกับแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint) กำหนดแผนงานด้านการพัฒนามนุษย์ (Human Development) ที่ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาศาสตร์เชิงประยุกต์และเทคโนโลยีในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ที่ให้ความสำคัญกำหนดไว้ในเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ มาตรการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศในการส่งเสริมการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะในกลุ่มที่ถูกกลืน โดยการเปิดกว้างการศึกษาทางไกลและการศึกษาทางอินเทอร์เน็ต มาตรการส่งเสริมทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับผู้ใช้แรงงานในอาเซียนโดยการจัดหลักสูตรหรือโครงการฝึกอบรมร่วมกัน ด้านการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศ (ไอซีที) กำหนดมาตรการ 1) ดำเนินโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถเพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านไอซีทีในอาเซียนโดยเฉพาะในกลุ่มสตรี เด็ก ผู้สูงวัย และผู้พิการ 2) ส่งเสริมการใช้ไอซีทีในเชิงบวก โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ต 3) สนับสนุนการใช้ไอซีทีในทุกๆระดับการศึกษา 4) ริเริ่มการเริ่มใช้ไอซีทีในโรงเรียนประถมให้เร็วขึ้น 5) ส่งเสริมการใช้ไอซีทีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ทางอินเทอร์เน็ต และ 6) พัฒนาผู้ใช้แรงงานและกำลังคนเพื่อการมีวิชาชีพและความชำนาญทางด้านไอซีที ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการกำหนดยุทธศาสตร์

ไว้ในนโยบายที่ 2 การพัฒนาศักยภาพของนักเรียน นักศึกษา และประชาชนให้มีทักษะที่เหมาะสม เพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน เช่น ความรู้ภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะและความชำนาญการที่สอดคล้องกับการปรับตัว และเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรมและการเพิ่มโอกาสในการหางานทำของประชาชน รวมทั้งการพิจารณาแผนผลิตภัณฑ์คน นอกจากนั้นยังกำหนดคุณลักษณะเด็กไทยในประชาคมอาเซียนต้องมีทักษะพื้นฐานในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสร้างสรรค์ในระดับประถมศึกษา นักเรียนสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้สื่อสาร และระดับมัธยมศึกษา นักเรียนสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้สื่อสาร และระดับมัธยมศึกษา นักเรียนสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้แบบ สร้างสรรค์งาน นำเสนอ เผยแพร่ แลกเปลี่ยนผลงานในระดับอาเซียน ครูใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ICT) ในการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการเผยแพร่ผลงานทั้งระบบออนไลน์ (Online) และออฟไลน์ (Offline) ผู้บริหารมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารกับภาคีเครือข่ายในกลุ่มประชาคมประเทศสมาชิกอาเซียน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554)

2.2 การพัฒนาครูและบุคลากรให้พร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ซึ่งสอดคล้องกับหลักการและกรอบแนวคิด วิสัยทัศน์ เป้าหมาย และกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง บนฐานของหลักการและแนวทางแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษาโดยกำหนดประเด็นสำคัญของระบบการศึกษาและเรียนรู้ที่ต้องการปฏิรูปอย่างเร่งด่วน ด้านการพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ ที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า มีระบบ กระบวนการผลิตและพัฒนาครู คุนอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง สามารถดึงดูดคนเก่ง คนดีมีใจรักในวิชาชีพครูมาเป็นครู คุนอาจารย์ มีปริมาณครู คุนอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอตามเกณฑ์ และสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ มาตรฐาน ขณะเดียวกันสามารถพัฒนาตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง มีสภาวะวิชาชีพที่เข้มแข็งบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อพัฒนา ครู คุนอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในอาชีพ มีขวัญกำลังใจ อยู่ได้อย่างยั่งยืนได้ (สภาการศึกษา, 2553) ทั้งนี้ความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดตั้งประชาคมอาเซียน ซึ่งมีเป้าหมาย

เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและการพัฒนาภูมิภาคอย่างยั่งยืน โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของกระทรวงศึกษาธิการ ด้วยการสร้างและพัฒนา “ทุนมนุษย์” ให้เข้มแข็งมีพลังพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมสู่ความมั่นคงของประเทศในอนาคต และรู้จักศักยภาพของตนเอง ศักยภาพของผู้อื่น มีสมรรถนะที่สำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตในประชาคมอาเซียน “รู้เขา รู้เรา เทำทัน และสามารถแข่งขันได้ในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) เสนอ 10 กลยุทธ์ในการเอื้ออำนาจและการสนับสนุนให้พนักงานประสบความสำเร็จ ดังนี้ 1) กระตุ้นให้ผู้นำเป็นแบบอย่างและสาธิตการเรียนรู้ 2) ชักชวนผู้นำเข้าร่วมโครงการและเป็นผู้นำกระบวนการแห่งการเรียนรู้ 3) เอื้ออำนาจให้พนักงานได้เรียนรู้และผลิตผลงาน 4) กำหนดนโยบายด้านบุคคลที่มีการให้รางวัลแก่ผู้เรียน 5) สร้างทีมงานที่สามารถบริหารตนเอง 6) สร้างสมดุลระหว่างความต้องการในการเรียนรู้กับการพัฒนา 7) กระตุ้นและเพิ่มการมีส่วนร่วม 8) เพิ่มการเรียนรู้จากพันธมิตรและหุ้นส่วนทางธุรกิจให้มากที่สุด 9) สร้างความเป็นหุ้นส่วนในการเรียนรู้ในระยะยาว และ 10) ให้โอกาสในการศึกษาแก่ชุมชน (Marquardt, 1996) ดังนั้นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องมีการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและทัศนคติ รวมทั้งพฤติกรรมของครูและบุคลากรให้มีการพัฒนาขึ้นอย่างสม่ำเสมอควรพัฒนาตามแนวทางดังนี้ 1) การพัฒนาบุคคล (Individual development) สามารถทำได้จากการกำหนดแผนพัฒนาบุคลากรรายบุคคล (Individual development plan : IDP) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของ “แผนพัฒนาทุนมนุษย์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดเส้นทางอาชีพ (Career path) และการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากร (Competency) ซึ่งเน้นการให้ความรู้ ทักษะและพฤติกรรมเพื่อให้ปฏิบัติงานได้ดีขึ้น 2) การพัฒนาอาชีพ (career development) เป็นการพัฒนาทักษะเพื่องานในอนาคต มักใช้ระบบพี่เลี้ยง การวางแผนทรัพยากรมนุษย์และการประเมินผลการปฏิบัติงาน (performance-based) และ 3) การพัฒนาองค์การ (organizational development) เป็นการพัฒนารูปแบบแก้ปัญหาและกระบวนการแบบใหม่ โดยคำนึงถึงโครงสร้าง วัฒนธรรม กระบวนการ และกลยุทธ์ทางด้านทรัพยากรมนุษย์ (Gilley & Egglund, 1989) ซึ่งการพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น สิ่งที่ต้องปฏิบัติคือ การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติ ดังกล่าวแล้วควรต้องมีการพัฒนาจิตใจด้วยการยึดหลักไตรสิกขา อันได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา ให้เป็นผู้ใฝ่รู้ สู้สิ่งยาก บนรากฐานของความใฝ่ดี (พระธรรมปิฎก, 2540) นอกจากนั้นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรเพิ่มประสิทธิภาพบุคคลให้เป็น “ทุนมนุษย์” ซึ่งหัวใจของการเติบโตและมั่นคงรวมถึงการมีความแตกต่างที่โดดเด่นเป็นพิเศษขององค์การแห่งการเรียนรู้ มักจะเกิดขึ้นจาก

ความสามารถในการใช้ทุนมนุษย์ (human capital) นั่นเอง (วีรยุทธ มาชะศิริพันธ์, 2550) ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาที่ยั่งยืนของกระทรวงศึกษาธิการที่เน้น การพัฒนา “ทุนมนุษย์” เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาครูและบุคลากรให้พร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนต่อไป

2.3 การพัฒนาการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

การที่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะพัฒนาการเรียนรู้ได้นั้น ต้องเกิดจากความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนในองค์กร การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning) เป็นการเน้นการทำงานเป็นทีม โดยทุกคนในทีมงานจะต้องมีวิจรรย์ญาณร่วมกัน อยู่ตลอดเวลา ภายใต้ปรัชญาที่ว่า “ทุกคนเป็นครู ทุกที่เป็นห้องเรียนเหมือนไม่เรียน สอนเหมือนไม่สอน” การสร้างองค์การเรียนรู้ (Learning Organization) ให้สำเร็จนั้นจะต้องเน้นที่ การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning) ประสานกับการ มีการสร้างภาวะผู้นำ (Leadership) แก่ผู้นำองค์กรทุกระดับ ซึ่งรูปธรรมของการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมนี้เน้นเฉพาะการถ่ายทอด ประสบการณ์ภายในสถานที่ทำงาน ท่ามกลางบรรยากาศของการปฏิบัติหน้าที่ประจำตามปกติโดยมีวิธีการที่สำคัญ ๆ รวม 5 วิธี คือ

1. ใช้การเสวนา (Dialogue) ในการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นซึ่งกันและกัน
2. ใช้การอภิปราย (Discussion) ซึ่งจะคล้ายกับการเสวนา จะต่างกันก็เพียงการอภิปรายนี้ จะมีการจัดเตรียมข้อสมมติฐาน และทางเลือกต่าง ๆ ไว้เป็นการล่วงหน้าเพื่อนำมาอภิปรายกัน
3. ใช้เทคนิคของการบริหารงานเป็นทีม (Team Management) ซึ่งเป็นเรื่องของการใช้ความสามารถของหัวหน้าทีม ในความเป็นผู้นำ (Leadership) และความเข้าใจในจิตวิทยาของการบริหารทีมงาน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากผลสำเร็จหรือความผิดพลาดร่วมกัน
4. ใช้เทคนิคของการบริหารโครงการธุรกิจ (Business Project Management) โดยบริหารในรูปโครงการ มีหัวหน้าและสมาชิกในโครงการมีจุดเริ่มต้นและกำหนดแล้วเสร็จที่ชัดเจน มีกิจกรรมพร้อมผู้รับผิดชอบ ตลอดจนมีกระบวนการของการบริหารอย่างเป็นระบบ
5. ใช้การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action Learning) เริ่มจากขั้นตอนของการร่วมกันเรียนรู้ถึงปัญหาที่แท้จริงว่ามีสาเหตุมาจากอะไร ทั้งร่วมกันลงมือแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง เพื่อให้ได้ผลจริงและเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ขององค์กร แล้วร่วมกันเรียนรู้ในประสบการณ์ที่ได้ลงมือปฏิบัติการณ์นั้น ๆ อย่างจริงจัง (Senge, 1990)

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และจะประสบความสำเร็จได้นั้น ครูและทุกคนในองค์กรต้องมีทักษะที่จะสร้างสรรค์ แสวงหา และถ่ายทอดความรู้ไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่สะท้อนต่อความรู้ใหม่ที่องค์กรมี และภูมิปัญญา

ที่เกิดขึ้นทักษะดังกล่าวต้องสร้างกรอบของการเรียนรู้อย่างชัดเจน และกระตุ้นให้เกิดทักษะหลัก 5 ประการ ได้แก่

ทักษะด้านที่ 1 การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ (Systematic Problem Solving) เป็นกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลหรือเป็นกระบวนการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ในการค้นหาสาเหตุ ตั้งสมมติฐาน หรือการใช้วงจรเดมมิ่ง (Plan-Do-Check-Action) และสิ่งที่สำคัญที่ต้องการเน้นควบคู่กันไปคือ การใช้ข้อมูลเป็นฐานในการตัดสินใจ ไม่ใช่ความเชื่อ และเครื่องมือทางสถิติในการจัดการข้อมูล และการอนุมานไปสู่ข้อสรุป มีขั้นตอนคือ มีการกำหนดและระบบปัญหา วิเคราะห์ปัญหา ประมวลผลทางเลือกที่เป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหา คัดเลือกและวางแผนเกี่ยวกับทางเลือกเพื่อการแก้ปัญหา การลงมือปฏิบัติตามทางเลือกที่ได้เลือกไว้ ประเมินผลการดำเนินการตามทางเลือก

ทักษะด้านที่ 2 การทดลอง (Experimentation) เป็นวิธีการทดสอบความรู้การหาคำตอบอย่างเป็นระบบ

ทักษะด้านที่ 3 การเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีต (Learning from Past Experience) องค์กรต้องทบทวนความสำเร็จและความล้มเหลวของตนเองอยู่เสมอ มีการประเมินวิเคราะห์อย่างมีระบบ

ทักษะด้านที่ 4 การเรียนรู้จากบุคคลอื่น (Learning from Other) ต้องเปิดใจกว้าง รับฟัง ยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์จากทั้งลูกค้าและคู่แข่ง รวมทั้งยอมรับความสำเร็จขององค์กรอื่น

ทักษะด้านที่ 5 การถ่ายทอดความรู้ (Transfer of Knowledge) ต้องมีการเผยแพร่อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการเรียนรู้ในองค์กรอย่างไม่หยุดนิ่ง (Gravin, 1993)

3. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1 สถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีการใช้เทคโนโลยีกรุปแวร์ (Groupware) ในการบริหารกระบวนการทำงานแบบเป็นกลุ่ม เช่น การบริหารโครงการทีมและการบริหารการประชุมสู่ประชาคมอาเซียน

3.2 สถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้บริหาร/หัวหน้างานสร้างและส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ สู่ประชาคมอาเซียนพร้อม ๆ กับกระตุ้นให้มีการทดลองและพิจารณาทบทวนเกี่ยวกับความรู้ใหม่ ๆ เพื่อให้สามารถนำความรู้นั้นมาใช้ประโยชน์

3.3 สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้มีหน่วยงานและโครงการที่สร้างสรรค์ความรู้สู่ประชาคมอาเซียน ด้วยการเปิดโอกาสในการเรียนรู้ให้กับทุกคน

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล**. กรุงเทพมหานคร : กองนิติการสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). **การเป็นมีอาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แอล. พี.ที.เพลส.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2539). **การสัมมนาวิชาการประจำปี 2539 เรื่องปฏิรูปภาคราชการเพื่ออนาคตของไทย**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- ไพศาล วิศาลาภรณ์. (ผู้บรรยาย). (22-23 ธันวาคม 2553). **การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการอาเซียนด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ**. โรงแรมเอสดี อเวนิว กรุงเทพฯ.
- พระธรรมปิฎก. (2540). **จะพัฒนาคนกันได้อย่างไร**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม.
- วีรยุทธ มาชะศิริานนท์. (2550). **การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร : เอ็กซ์เปอร์เน็ทบุ๊ก.
- วีระวัฒน์ ปันนิตมัย. (2544). **การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ : ธีระป้อมวรรณกรรม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). **แนวทางการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนระดับประถมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2555). **ก้าวสู่ประชาคมASEAN 2015**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : กลุ่มช่วยอำนวยความสะดวก.
- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2554). **การพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). **การบรรยายทางวิชาการเพื่อสร้างความตระหนัก เรื่อง การก้าวสู่ประชาคมอาเซียน**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์ดีการพิมพ์ จำกัด.

เอกสารภาษาอังกฤษ

- Gravin, D.A. (1993). **Building a learning organization**. Harvard Business Review. 71 (July-August) : 78-91.
- Gilley, J. W. & Steven A. E. (1989). **Principle of Human Resource Development**. University Associates, Inc: Addison-Wesley, Inc.
- Hoy, Wayne Kand Miskel, Cecil G. (2001). **Educational Administration Theory Research Practice**. 6th ed. New York: McGraw Hill.
- Marquardt, M.J. (1996). **Building the learning organization**. Now York: McGraw-Hall.
- Senge, Peter M. (1990). **The fifth discipline: The Art and Practice of the learning organization**. New York: Doubleday.

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

- ศศิธรรา พิชัยชาญณรงค์. (16 สิงหาคม 2555). **ศธ.เปิด 5 แผนยุทธศาสตร์ นำคนไทยสู่ประชาคมอาเซียน**. สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2555, จาก <http://blog.eduzones.com/aec/97343>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (15 มิถุนายน 2555). **(บทสรุปของผู้บริหาร การพัฒนามาตรฐานและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียน**. สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2555, จาก <https://docs.google.com/file/d/0B-EHhfdNr9BcVzVqNmZ4bkdOUk0/edit?pli=1>
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (10 พฤศจิกายน 2548). **ข้อมูล Data onWeb**. สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2555, จาก <http://doc.obec.go.th/doc/web-doc48/institution48.htm>